

Kroniek - Actualiteit

70 jaar Nederlands aan de Katholieke Universiteit van Rijsel

Beknopte voorgeschiedenis

Na de inlijving bij Frankrijk ontsnapt ook Frans-Vlaanderen niet langer meer aan een steeds verder doorgevoerd centralistisch beleid. Een belangrijke factor hierbij is dat het Frans als eenheidstaal op alle onderwijsniveaus verplicht gesteld wordt. Door het uitvaardigen van almaar strengere verbodsbepalingen gaan de regionale talen in Frankrijk fel achteruit.

Zo verbiedt de Academische Raad van het Noorderdepartement in 1853 dat er langer onderwijs in het Nederlands wordt gegeven.

Deze maatregel veroorzaakt een vrij hevige reactie bij de geestelijkheid, die zich bedreigd voelt in het uitvoeren van haar taken bij een hoofdzakelijk Vlaamssprekende bevolking van de Franse Nederlanden.

Nog later volgen nieuwe verbodsbepalingen, waardoor priesters zich niet meer mogen bedienen van de volkstaal bij kerkelijke diensten en het geven van catechismuslessen. Niet alleen de lagere, maar ook een deel van de hogere geestelijkheid van het aartsbisdom Kamerijk blijft zich verzetten tegen de toepassing van die verbodswetten. In het begin van de twintigste eeuw moet de aartsbisschop van Kamerijk evenwel zwichten voor die wetten,

Chronique - Actualités

70 années de néerlandais à l'Université catholique de Lille

Rappel succinct des antécédents

Après son annexion par la France, la Flandre française n'échappe pas plus longtemps à un centralisme toujours plus poussé, qui entraîne l'imposition de la langue française sur tout le territoire et à tous les niveaux d'enseignement. La promulgation d'interdictions toujours plus sévères accélère le déclin des langues régionales de France.

C'est ainsi qu'en 1853 le Conseil Académique du département du Nord interdit dorénavant toute forme d'enseignement en néerlandais.

Cette mesure provoque une réaction assez vive du clergé qui se sent menacé dans l'accomplissement de son ministère auprès de la population essentiellement flamandophone des Pays-Bas français.

D'autres mesures viendront encore la renforcer, interdisant aux prêtres l'usage du flamand dans l'exercice du culte et les leçons de catéchisme. Non seulement le bas clergé mais aussi une partie des dignitaires de l'archevêché de Cambrai continuèrent à s'opposer à l'application de ces interdictions. Au début du vingtième siècle, l'archevêque se vit contraint de céder à ces lois, mais bon nombre

maar toch gaan heel wat priesters door met prediken in het Vlaams, sommigen zelfs tot aan de Tweede Wereldoorlog.

Van groot belang voor het behoud van het Nederlands in de negentiende eeuw is ongetwijfeld de oprichting van het Comité Flamand de France in 1853 te Duinkerke - ontstaan uit een plaatselijke heemkundige kring. Onder het motto "Moedertaal en Vaderland" lag het eerst en vooral in de bedoeling van Edmond de Coussemaker en medestichters om getuigenis af te leggen van hun etnische aanwezigheid. Daarnaast zetten sommige leden zich in voor het behoud van het Nederlands in het Franse onderwijs. Dat was onder meer het geval met advocaat Lodewijk de Baecker, die al in 1851 in een rapport aan de toenmalige minister van onderwijs een hevig pleidooi hield voor het opnieuw verplicht stellen van het onderwijs in het Nederlands in Frans-Vlaanderen.

Onder het voorzitterschap van kanunnik Kamiel Looten (periode 1899-1941) neemt de actie tot het behoud van de moedertaal dermate toe, dat de toenmalige minister van onderwijs, Nogare, een paar belangrijke toegevingen doet. Zo verschijnen er in 1926 en 1927 twee besluiten, waaruit blijkt dat het Nederlands als tweede taal wordt aanvaard bij de mondelinge en schriftelijke proeven tot het verkrijgen van het baccalaureaat in die afdelingen waar de kennis van twee levende talen is vereist.

Nederlands mag derhalve vanaf die datum in het secundair onderwijs worden onderwezen, maar daartoe moeten uiteraard eerst leerkrachten Nederlands aan de rijksuniversiteit van Rijsel worden opgeleid.

Omdat de leden van de faculteitsraad het niet eens konden worden over de interpretatie van de hogergenoemde decreten, besluit de faculteitsraad Letteren en Wijsbegeerte van deze universiteit evenwel het Nederlands niet op te nemen in het universitaire curriculum.

Als reactie hierop besloot de toenmalige decaan van de katholieke faculteit Letteren en Wijsbegeerte, prof. dr. Kamiel Looten, een leergang Nederlandse taal- en letterkunde te openen in de "Catho"

de prêtres continuèrent à prêcher en flamand, certains même jusqu'à la Seconde Guerre mondiale.

La fondation à Dunkerque en 1853 du Comité Flamand de France fut capitale pour le maintien du néerlandais au dix-neuvième siècle. Le Comité naquit d'un cercle d'histoire locale et se choisit comme devise «Moedertaal en Vaderland» (Langue maternelle et patrie). L'objectif premier d'Edmond de Coussemacker et des cofondateurs était de témoigner de leur présence ethnique. Parallèlement, certains membres s'engagèrent pour le maintien du néerlandais dans l'enseignement français. Ce fut notamment le cas de l'avocat Louis de Baecker, qui dès 1851, dans un rapport au ministre de l'enseignement de l'époque, s'était lancé dans un vibrant plaidoyer en faveur de la réintroduction d'un enseignement obligatoire du néerlandais en Flandre française.

Sous la présidence du chanoine Camille Looten (qui couvre une période qui va de 1899 à 1941), l'action en faveur du maintien de la langue maternelle prend une telle ampleur que le ministre de l'enseignement de l'époque, le sieur Nogare, fait quelques sérieuses concessions. C'est ainsi que paraissent en 1926 et 1927 deux décrets qui acceptent le néerlandais comme langue optionnelle pour les épreuves orales et écrites des sections qui exigent la connaissance de deux langues vivantes.

On peut donc désormais enseigner le néerlandais dans le secondaire, ce qui suppose naturellement qu'on commence par former des enseignants à l'Université d'État de Lille.

Toutefois, les membres du conseil de la faculté ne parvenant pas à s'accorder sur l'interprétation des décrets susnommés, le conseil de la faculté de lettres et de philosophie de cette université décide de ne pas introduire le néerlandais dans le cursus universitaire.

En réaction, le doyen de la faculté catholique de lettres et de philosophie, le professeur-docteur Camille Looten, résolut donc d'introduire un cours de langue et de littérature néerlandaises à la Catho de Lille, décision entérinée par le conseil de la faculté le 4 novembre 1926.

van Rijsel. Die beslissing viel binnen de faculteitsraad van 4 november 1926.

Op 18 november 1926 leidde decaan Looten de eerste les in, en priester René Despicht werd aangesteld als de eerste hoogleraar Nederlands in de faculteit Letteren en Wijsbegeerte.

Vanwaar komt die grote belangstelling voor het Nederlands bij Looten? Kamiel Looten was de zoon van een onderwijzer uit Noordpene en kende het dialect van de streek. Tijdens zijn studie aan het groot-seminarie van Kamerijk maakte hij kennis met de latere priester en volksvertegenwoordiger Jules Lemire, die verscheidene keren in de Franse Kamer een verzoek indiende om facultatief Nederlands te mogen onderwijzen in de Noord-Franse regio.

In 1889 promoveerde Looten aan de Parijse Sorbonne tot “docteur ès lettres” met als proefschrift “Etude littéraire sur le poète néerlandais Vondel”. De behandeling van een dergelijk onderwerp kon toen wel als een uitzonderlijk gebeuren worden gezien, omdat nog nooit voordien in Frankrijk over Vondel was gesproken.

Lootens belangstelling voor het Nederlands is stellig ook aangewakkerd door de vriendschap met Vital Celen, die in Looten de ontdekker van het werk van Michiel de Swaen zag. Diezelfde Celen hield Looten ook regelmatig op de hoogte van het toenmalige literaire leven in Vlaanderen en Nederland. Naast zijn opdracht als decaan en hoogleraar buitenlandse letterkunde publiceerde Looten tal van comparatistische werken en Nederlandse studies over Thijm, Cats, Gezelle en De Floe in het “Bulletin du Comité Flamand de France”.

Onder zijn meer dan veertig jaar durende voorzitterschap van het Comité Flamand de France stimuleerde hij de jonge garde tot de oprichting van het Vlaams Verbond van Frankrijk. Ook in Vlaanderen en Nederland nam de belangstelling voor Frans-Vlaanderen gaandeweg toe.

Looten kreeg er de steun van tal van geleerden en taalkundigen. Zijn verdiensten werden spoedig in de Nederlanden erkend. In 1927 werd hij aangenomen als buitenlands lid van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde in Leiden en in 1930 volgde zijn benoeming als erelid van de Koninklijke Vlaamse Academie.

Le 18 novembre 1926, le doyen Looten inaugurait le premier cours, l'abbé René Despicht étant le premier professeur de néerlandais à la faculté de lettres et de philosophie.

D'où venait ce grand intérêt de Looten pour le néerlandais? Camille Looten était le fils d'un instituteur de Noordpeene et connaissait le dialecte local. Au cours de ses études au grand séminaire de Cambrai, il fit la connaissance de Jules Lemire, le futur abbé-député qui demanderait plusieurs fois à l'Assemblée d'autoriser un enseignement facultatif du néerlandais dans le Nord de la France.

En 1889, Looten fut reçu docteur ès lettres à la Sorbonne avec une thèse intitulée «Étude littéraire sur le poète néerlandais Vondel». C'était là un événement qu'on peut qualifier d'exceptionnel car jamais au grand jamais on n'avait auparavant traité de Vondel en France.

L'intérêt de Looten pour le néerlandais a sans aucun doute également été stimulé par son amitié pour Vital Celen qui voyait en Looten le découvreur de l'œuvre de Michel de Swaen et le tenait régulièrement au courant de la vie littéraire de la Flandre et des Pays-Bas. Parallèlement à sa charge de doyen et de professeur de littérature étrangère, Looten publia nombre d'études comparatistes et d'études néerlandaises sur Thijm, Cats, Gezelle et De Floe, dans le *Bulletin du Comité Flamand de France*.

Président pendant plus de quarante ans du Comité Flamand de France, il poussa la jeune garde à fonder le «Vlaams Verbond van Frankrijk» (Ligue flamande de France). En Flandre et aux Pays-Bas aussi l'intérêt pour la Flandre française ne cessait de croître.

Looten y recevait le soutien de bon nombre de savants et de linguistes. Ses mérites ne tardèrent pas à être reconnus aux Pays-Bas. En 1927, la «Maatschappij der Nederlandse Letterkunde» (Société de littérature néerlandaise) de Leyde le reçut comme membre étranger et en 1930, c'était la «Koninklijke Vlaamse Academie» (Académie royale flamande) qui l'acceptait en son sein en qualité de membre honoraire.

De ontwikkeling van de leerstoel Nederlands Periode 1926-1979

De eerste officiële colleges Nederlands aan de katholieke universiteit werden gegeven door priester Despicht. René Despicht werd in 1870 geboren in een eenvoudig landbouwersgezin in Ochtezele en volgde zijn middelbare schoolopleiding aan het kleinseminarie in Hazebroek. Nadien genoot hij een theologische opleiding in het grootseminarie te Rijsel, waar hij terzelfder tijd Germaanse filologie aan de katholieke universiteit studeerde. Hij volgde er de lessen van Kamiel Looten, die zijn vriend en leidsman werd.

Ondanks zijn zwakke gezondheid maakte René Despicht zich bijzonder verdienstelijk, eerst als leraar aan het bisschoppelijk college Jeanne d'Arc in Rijsel (1898-1903), daarna als kapelaan te Zegerskapelle en Winnezele (1903-1929).

In die periode besteedde hij heel wat van zijn vrije tijd aan de redactie van het folkloristische tijdschrift *Tisje Tasje's Almanak*, dat door het Comité Flamand de France werd uitgegeven. Ook publiceerde hij taal- en volkskundige essays en gedichten in o.m. *De Torrewachter*, *Leesblad voor de Westhoek*, en *Le Lion de Flandre*, *Revue régionaliste de la Flandre française*.

Van 1926 tot 1937 doceerde Despicht wekelijks een tweetal uren Nederlandse taal- en letterkunde tijdens het wintersemester aan de katholieke faculteit letteren en wijsbegeerte. Uit getuigenissen van oud-studenten blijkt dat Despicht een voortreffelijke docent en een briljant causeur was.

In 1937 moest hij zijn activiteit als hoogleraar om gezondheidsredenen opgeven. Nadien leefde hij teruggetrokken als een soort kluizenaar in een caban in het Boomvoordebos te Steenvoorde, waar hij zijn werk als dichter, taalkundige en folklorist bleef voortzetten tot hij er als negentigjarige op 6 maart 1960 overleed.

Van zijn veelzijdige oeuvre is helaas nooit iets in boekvorm uitgegeven en de getuigenissen, laat staan archiefstukken, over zijn lessen Nederlands, zijn nogal schaars.

In 1937 volgde kanunnik Maxime Deswarte uit Steenvoorde

Le développement de la chaire de néerlandais au cours de la période 1926-1979

Les premiers cours officiels de néerlandais de l'université catholique furent donnés par l'abbé Despicht.

René Despicht, né en 1870 à Ochtezeele dans une simple famille d'agriculteurs, fit ses humanités au petit séminaire d'Hazebrouck. Il fit ensuite sa théologie au grand séminaire de Lille tout en étudiant la philologie germanique à l'université catholique. Il y suivit les cours de Camille Looten qui devint son ami et son guide.

En dépit d'une santé chancelante, René Despicht ne cessa de se dépenser, d'abord comme professeur au collège épiscopal Jeanne d'Arc de Lille (1898-1903), puis comme vicaire de Zegerscappel et de Winnezele (1903-1929).

A cette époque, il occupait une bonne part de son temps libre à la rédaction de la revue folkloriste *Tisje Tasje's Almanak*, éditée par le Comité Flamand de France. Il publiait également nombre d'essais et de poèmes où s'exprimait son goût de la langue et son intérêt pour le peuple, notamment dans *De Torrewachter*, *Leesblad voor de Westhoek* (Le veilleur, Lectures pour le Westhoek) et dans *Le Lion de Flandre*, *Revue régionaliste de la Flandre française*.

De 1926 à 1937, au cours du semestre d'hiver, Despicht donna deux heures hebdomadaires de langue et de littérature néerlandaises à la faculté catholique de lettres et de philosophie. A en juger par les témoignages de ses anciens étudiants, Despicht était un excellent enseignant et un brillant causeur.

En 1937, des problèmes de santé le contraignirent à renoncer à son professorat. Il vécut désormais comme une sorte d'ermite, retiré dans une cabane du Bois de Beauvoorde (Steenvoorde) où il poursuivit son œuvre de poète, de linguiste et de folkloriste jusqu'à sa mort, le 6 mars 1960, à l'âge de quatre-vingt-dix ans.

Rien de son œuvre multiple n'est hélas paru sous forme de livre et on manque passablement de témoignages sur ses cours, tout comme de pièces d'archives.

En 1937, le chanoine steenvoordoï Maxime Deswarte succéda à

Despicht op als hoogleraar Nederlands aan de katholieke universiteit. Hij was een oud-student van Despicht en doceerde naast het Nederlands ook Duitse taal- en letterkunde. Als een bescheiden Vlaming, een man uit één stuk, en artistiek en intellectueel bijzonder begaafd, zette Deswarte het werk van Despicht gedurende 42 jaar voort.

Hij was een stille maar onverdroten werker, die naast zijn hoogleraarerschap ook nog zijn parochiale werkzaamheden vervulde en zijn docentschap Nederlands onder meer te Roubaix bijzonder serieus nam. Bovendien was hij werkzaam als docent bij de vrije cursussen Nederlands in Roubaix, Hazebroek en Rijsel. Intussen publiceerde hij als literator, taalkundige, kunsthistoricus en folklorist.

Hij was een graag geziene gast op de Frans-Vlaamse cultuurdagen in Waregem, Belle of Rijsel. In 1976 ontving hij in Rijsel de eerste Vital Celen-prijs. Net als zijn mentor Despicht leefde Maxime Deswarte na zijn pensionering in 1979 vrij teruggetrokken in zijn geboortedorp Steenvoorde, waar hij enkele jaren nadien overleed.

Van 1979 tot nu

Toen Maxime Deswarte met pensioen ging, was er niet meteen een Franse opvolger. De faculteit beschikte niet over de nodige financiële middelen om een docent Nederlands aan te trekken. De toenmalige decaan van de faculteit letteren en wijsbegeerte, prof. dr. M. Spanneut, wilde de Nederlandse lessen absoluut behouden en riep de hulp in van de Belgische consul-generaal W. Dhaene, die het probleem voorlegde aan het Ministerie van Nederlandse Cultuur in Brussel. Na een gunstig advies van de Belgisch-Nederlandse Subcommissie voor Neerlandistiek in het Buitenland, stemde de toenmalige minister van Nederlandse cultuur, mevrouw De Backer, erin toe om een docent Nederlands ter beschikking te stellen, zodat Frankrijks oudste leerstoel Nederlands voor de ondergang gespaard bleef.

Het docentschap wordt sedert het academiejaar 1979-1980 waargenomen door de ondergetekende van dit artikel.

In tegenstelling tot voordien bleef vanaf 1979 het Nederlands

Despicht en tant que professeur de néerlandais à l'université catholique. C'était un ancien étudiant de Despicht; outre le néerlandais, il enseignait également la langue et la littérature allemandes. Humble Flamand, mais tout d'une pièce et exceptionnellement doué sur le plan artistique et culturel, Deswarte continua 42 ans durant l'œuvre de Despicht.

C'était un travailleur discret mais acharné, qui, outre son professorat, assurait sans désemparer son ministère paroissial et ses cours de néerlandais dans le secondaire, notamment à Roubaix. Nous le retrouvons également comme professeur des cours libres de néerlandais de Roubaix, Hazebrouck et Lille. Tout cela ne l'empêchait pas de publier sur la littérature, la linguistique, l'histoire de l'art et le folklore.

On aimait l'inviter aux journées culturelles de la Flandre française à Waregem, Bailleul ou Lille. En 1976, il reçut à Lille le premier prix Vital Celen. Tout comme son mentor René Despicht, dès son départ en retraite en 1979, Maxime Deswarte vécut plutôt retiré dans son village natal de Steenvoorde, où il mourut quelques années plus tard.

De 1979 à nos jours

Quand Maxime Deswarte prit sa retraite, on ne trouva pas d'emblée un successeur français. La faculté ne disposait pas des moyens financiers nécessaires au recrutement d'un professeur de néerlandais. Le doyen de la faculté de lettres et de philosophie de l'époque, le professeur-docteur Michel Spanneut, voulait absolument conserver les cours de néerlandais et demanda l'aide du consul général de Belgique, W. Dhaene, qui soumit le problème au ministère de la culture néerlandaise à Bruxelles. Suite à un avis favorable de la Sous-commission belgo-néerlandaise de Néerlandistique à l'Étranger, le ministre de la culture néerlandaise de l'époque, Madame De Backer, accepta de mettre un professeur de néerlandais à disposition, si bien que la plus ancienne chaire de néerlandais de France échappa à la disparition.

Depuis l'année académique 1979-1980, c'est le signataire du présent article qui assume ce professorat.

onafgebroken elk jaar op het programma, als bijvak in het eerste en tweede jaar DEUG, 1er cycle.

Het programma Nederlands omvatte jaarlijks tot 1994 drie lessen, waarvan één uur civilisation (kennis van land, volk en cultuur) en twee uur taalvaardigheid, grammatica en vertaling van het Nederlands naar het Frans in het eerste jaar (version) en omgekeerd van het Frans naar het Nederlands in het tweede jaar (thème).

Aangezien het vrije Franse universitaire onderwijs geen examenbevoegdheid heeft, dienen onze kandidaten examen af te leggen aan de rijksuniversiteit Lille III, waarmee de Katholieke Universiteit van Rijsel van oudsher een collectieve overeenkomst had gesloten.

Deze overeenkomst bracht met zich mee dat de docent Nederlands hetzelfde leerprogramma als dat van Rijsel III diende te volgen. Het spreekt bijna vanzelf dat een dergelijke overeenkomst voor de nodige problemen van organisatorische en inhoudelijke aard zorgt. Zo gebeurde het meer dan eens dat de gemaakte afspraken in verband met de leerstof niet werden nagekomen. In zo'n geval zijn onze kandidaten-examinandi het eerste slachtoffer. Deze problemen waren er de oorzaak van dat het aantal inschrijvingen voor de lessen Nederlands omstreeks 1990 sterk terugliep.

Gelukkig is dit sinds het academiejaar 1994-1995 niet langer het geval. Er is nu een nieuwe overeenkomst met de universiteit van Artois in Atrecht. Door deze overeenkomst krijgt het Nederlands in de Catho nieuwe troeven. Het keurslijf van een opgelegd studieprogramma is weggevallen, waardoor de docent nu zelf het examen Nederlands kan maken en afnemen.

Het aantal deelnemers voor de lessen Nederlands neemt derhalve weer toe. Bovendien wordt Nederlands niet enkel als keuzevak (option) gedoceerd, maar ook als tweede taal (2ième langue), en dit zowel in het eerste en tweede jaar van de DEUG, als in de licentie.

Waar voordien ook studenten uit de richtingen filosofie, aardrijkskunde, geschiedenis en psychologie het Nederlands als keuzevak konden kiezen, is nu die mogelijkheid weggevallen. Sedert de

Contrairement à ce qui se faisait dans le passé, à compter de 1979, le néerlandais resta chaque année au programme en tant que matière à option de premier cycle pour la première et la seconde année de DEUG.

Jusqu'en 1994, le programme de néerlandais comportait chaque année trois heures de cours: une de civilisation (connaissance du pays, du peuple et de la culture) et deux heures de langue, grammaire et traduction du néerlandais au français (version) la première année, et inversement du français au néerlandais (thème) la seconde.

Comme l'enseignement universitaire libre français n'a pas dans ses compétences l'organisation des examens, nos candidats doivent les passer à l'Université d'État de Lille III, avec laquelle l'Université Catholique de Lille a depuis bien longtemps signé une convention collective.

Cette convention collective comportait que le professeur de néerlandais devait suivre le même programme que Lille III. Il va sans dire qu'une telle convention génère les problèmes d'organisation et de contenu qu'on imagine. Il est arrivé plus d'une fois par exemple que les accords conclus quant à la matière à traiter ne fussent pas respectés. En ce cas, nos candidats sont les premières victimes. Ces problèmes causèrent une forte baisse des inscriptions aux alentours de 1990.

Heureusement, ce n'est plus le cas depuis l'année académique 1994-1995. Il existe maintenant, avec l'Université d'Artois à Arras, un nouvel accord qui donne de nouveaux atouts au néerlandais à la Catho. La camisole de force du programme imposé a disparu, si bien que le professeur de néerlandais peut désormais concevoir et faire passer lui-même l'examen de néerlandais.

De ce fait, le nombre d'étudiants en néerlandais croît à nouveau. En outre, le néerlandais n'est plus seulement enseigné en tant que langue optionnelle, mais aussi comme seconde langue et ceci tant au cours de la première et de la seconde année de DEUG qu'en licence.

Auparavant, des étudiants en philosophie, géographie, histoire et psychologie pouvaient choisir le néerlandais comme matière à option: cette possibilité a été supprimée. Depuis le nouvel accord

nieuwe overeenkomst met Atrecht worden de studenten Nederlands bijna uitsluitend gerecruteerd uit de richting “Langues Vivantes”, wat in de praktijk overeenkomst met de studenten-anglisten.

Af en toe nemen ook vrije studenten aan de lessen Nederlands deel (auditeurs libres).

In bijna iedere afdeling binnen de faculteit Letteren en Wijsbegeerte is kleinschaligheid troef. Zo telt de afdeling “Langues Vivantes” in het huidige academiejaar over de drie jaren 189 studenten in totaal. Deze studenten kunnen als tweede taal Duits of Nederlands kiezen. Voorts zijn er acht keuzevakken (modules optionnels), waaronder Spaans, Italiaans, Pools, Russisch, Arabisch, Nederlands, filmologie en filosofie. Dertien studenten kozen in het eerste jaar voor Nederlands; zes studenten nemen het Nederlands als tweede taal, de rest kiest het als keuzevak of volgt de cursus als vrije leerling.

Het programma Nederlands omvat sedert 1994-'95 per jaar telkens twee lessen. Meer dan voordien het geval was, ligt de nadruk op de actieve en parate taalkennis, waarbij zoveel mogelijk de vier communicatievaardigheden: luisteren, lezen, spreken en schrijven aan bod komen. Als leermethode wordt meer en meer gekozen voor een multi-mediale aanpak.

Het universitaire werkjaar omvat ruim 25 lesweken. Na één jaar Nederlandse studie (50 lessen) moet de student in staat zijn te voldoen aan de taxonomie-eisen die gelden voor het examen Certificaat Nederlands als Vreemde Taal, niveau elementaire kennis. Hij moet eveneens in staat zijn om eenvoudige referentiële teksten te vertalen uit het Nederlands naar het Frans. Die teksten worden ondersteund door becommentarieerd videomateriaal over kennis van land, volk en cultuur, i.e. Vlaanderen en Nederland. Na twee jaar studie behaalt de student nagenoeg het niveau basis-kennis van het hogergenoemde certificaat Nederlands. De student leert eveneens algemene teksten over kennis van land, volk, cultuur en actuele onderwerpen te vertalen uit het Frans naar het Nederlands.

avec Arras, les étudiants en néerlandais sont presque exclusivement recrutés dans les filières «Langues Vivantes»; il s'agit en pratique d'anglicistes.

Les cours de néerlandais accueillent aussi de temps à autre des auditeurs libres.

Presque chaque filière de la faculté de lettres et de philosophie bénéficie de petits effectifs. C'est ainsi que la section «Langues Vivantes» de l'actuelle année académique compte, pour les trois années, un total de 189 étudiants. Ces étudiants peuvent choisir en seconde langue l'allemand ou le néerlandais. Il y a en outre huit matières à option (modules optionnels) dont l'espagnol, l'italien, le polonais, le russe, l'arabe, le néerlandais, la filmologie et la philosophie. Treize étudiants ont choisi le néerlandais en première année; six étudiants prennent le néerlandais en seconde langue, le reste en matière optionnelle ou en auditeur libre.

Le programme de néerlandais comporte régulièrement depuis 1994-95 deux heures de cours par an. Plus que par le passé, l'accent est mis sur la connaissance active et opérationnelle de la langue, les quatre compétences de communication, écouter, lire, parler et écrire étant particulièrement travaillées. La méthode fait de plus en plus appel au multimédia.

L'année universitaire couvre un bon 25 semaines de cours. Après une année d'étude du néerlandais (soit 50 heures de cours), l'étudiant doit être en état de satisfaire aux exigences taxinomiques en vigueur pour l'examen «Certificaat Nederlands als Vreemde Taal» (Certificat de néerlandais langue étrangère), niveau connaissance élémentaire. Il doit également être capable de traduire en français un texte référentiel simple. Ces textes sont épaulés par un matériel vidéo commenté, portant sur le pays, le peuple et la culture de la Flandre et des Pays-Bas.

Après deux années d'étude, l'étudiant atteint à peu près le niveau connaissance de base du «Certificaat Nederlands» susnommé. Il étudie également des textes généraux portant sur la connaissance du pays, du peuple, de la culture et apprend à traduire, du français

In het derde jaar volgt een uitdieping van sommige thema's over kennis van land, volk en cultuur, aangevuld met grammaticale en stilistische oefeningen, en ook een proeve van literaire vertaling uit het Nederlands naar het Frans.

Naast het universitaire examen nemen de meeste studenten overigens ook deel aan het examen Certificaat Nederlands als Vreemde Taal, dat jaarlijks in de eerste helft van mei in de Catho wordt georganiseerd. De Catho fungeert immers al ruim vijftien jaar als regionaal centrum voor het afnemen van het bovengenoemde examen. Ook tal van deelnemers van buiten de universiteit leggen jaarlijks het examen af. Meer dan 100 studenten behaalden via onze faculteit in de loop der jaren het Certificaat Nederlands, hetzij het niveau elementaire kennis, hetzij basiskennis of uitgebreide kennis.

Binnen de universitaire regio Nord-Pas-de-Calais fungeert de Catho als doorgafluk naar de universiteit Charles de Gaulle-Lille III. Dit geldt evenzeer voor het vak Nederlands. Niet weinig studenten verkiezen hun 'licence', de zogenaamde 2ème cycle, te behalen aan de rijksuniversiteit Lille III. Hun opgedane basiskennis Nederlands nemen ze uiteraard mee naar Lille III, waar ze hun studie van het Nederlands voortzetten of voltooien.

Op de ruim vijfhonderd studenten die tijdens de voorbije zestien jaar Nederlandse lessen volgden, zijn er zeker enkele tientallen die zich in hun professionele leven van het Nederlands bedienen. Sommigen bekleeden een belangrijke functie in een of andere internationale instelling, of zijn zelf leraar Nederlands geworden.

De studenten maar ook de talrijke collega's beschikken binnen de faculteit over een rijke bibliotheek met Nederlandse werken. De Nederlandse boekencollectie kan ongetwijfeld als een van de rijkste van heel Frankrijk worden beschouwd. Naast kostbare antiquaire uitgaven beschikt de bibliotheek over een bijna volledige verzameling tijdschriften die verband houden met de Vlaamse regionalistische beweging in Noord-Frankrijk.

Deze rijke collectie, die jammer genoeg nog niet volledig is gecatalogiseerd en bovendien bewaard wordt binnen een gesloten boe-

au néerlandais, des sujets actuels.

La troisième année, on poursuit l'approfondissement de certains thèmes en relation avec la connaissance de la langue, du peuple et de la culture, complétés par des exercices grammaticaux et stylistiques ainsi que par un essai de traduction littéraire du néerlandais au français.

A côté de l'examen universitaire, la plupart des étudiants prennent du reste également part à l'examen «Certificaat Nederlands als Vreemde Taal», organisé tous les ans à la Catho dans la première moitié du mois de mai. En effet, depuis plus de quinze ans déjà, la Catho joue le rôle de centre régional de passation de cet examen. Nombre de candidats extérieurs à l'Université y prennent également part tous les ans. Au fil des années, plus de 100 étudiants ont déjà obtenu, par l'intermédiaire de notre université, le «Certificaat Nederlands», que ce soit le niveau connaissance élémentaire, le niveau connaissance de base ou le niveau connaissance approfondie.

Au sein de la région universitaire Nord-Pas-de-Calais, la Catho sert de relais à l'Université Charles de Gaulle-Lille III, et cela vaut également pour le néerlandais. Bon nombre d'étudiants choisissent de passer à l'Université d'État Lille III leur «licence», appelée deuxième cycle. Il va de soi qu'ils emportent avec eux à Lille III, où ils poursuivent et parachèvent leur étude du néerlandais, les connaissances de base acquises à la Catho.

Des plus de cinq cents étudiants qui ont suivi les cours de néerlandais au cours des seize années écoulées, il en a certainement quelques dizaines qui se servent du néerlandais dans leur vie professionnelle. Certains occupent une place importante dans telle ou telle institution internationale ou sont eux-mêmes devenus professeurs de néerlandais.

Nos étudiants, mais aussi nos nombreux confrères disposent au sein de la bibliothèque de la faculté d'un riche département d'ouvrages néerlandais. La collection de livres néerlandais peut sans conteste être considérée comme une des plus riches de toute la France. A côté de précieux ouvrages pour antiquaire, la bibliothèque dispose aussi d'une collection quasi complète de revues

kensysteem, is zeker een nog niet volledig ontgonnen goudmijn voor wetenschappelijke onderzoekers. Dankzij de jaarlijkse boekensubsidie van de Nederlandse Taalunie wordt deze verzameling aangevuld en worden de belangrijkste literaire en culturele tijdschriften bijgehouden.

Ook de Koninklijke Vlaamse Academie en de Orde van den Prince sturen ons geregeld boekenpakketten toe.

Binnen de faculteit letteren en wijsbegeerte van de Catho fungeert het "Centre Culturel Vauban" als het centrum bij uitstek voor sociale promotie en permanente vorming voor de Rijselse regio.

In een aantal lessenreeksen wordt jaarlijks een of ander cultureel aspect van de Nederlanden belicht - hetzij muziek, hetzij kunst of geschiedenis. Dit jaar is de Vlaamse geschiedenis aan de orde met "La Flandre au fil de l'histoire", een reeks van twaalf lessen onder leiding van dr. Eric Vanneufville.

Nu de leerstoel Nederlands dit academiejaar 70 jaar jong is, acht het rectoraat van de Katholieke Universiteit van Rijsel het ogenblik gekomen om deze verjaardag met de nodige luister te vieren. Op vrijdag 21 maart 1997 vond een studiedag Nederlands plaats, waarbij zowel historische onderwerpen als taal en literatuur met betrekking tot Frans-Vlaanderen, Nederland en België aan bod kwamen.

Toekomstperspectieven voor het onderwijs Nederlands aan de katholieke Universiteit van Rijsel

Het kan de lezer niet ontgaan zijn dat het vak Nederlands in de Catho altijd heeft kunnen rekenen op de steun en sympathie van de universitaire overheid, maar ook van Vlaanderen en Nederland. Zo is de geplande viering van de zeventigste verjaardag van de leerstoel Nederlands allereerst gegroeid uit het samenwerkingsverband van de katholieke universiteit Rijsel en KULAK (Katholieke Universiteit Leuven Afdeling Kortrijk), en onder impuls van de huidige president en de decaan van onze lerarenfaculteit.

Voor de financiële en materiële steun kunnen wij rekenen op zowel wetenschappelijke, gouvernementele en privé-instellingen uit Vlaanderen en Nederland. De belangrijkste financiële steun

éditées dans la mouvance du mouvement régionaliste du Nord de la France ou par ce mouvement lui-même.

Cette riche collection, hélas pas encore entièrement répertoriée et de surcroît incluse dans un système libraire clos, est une mine d'or incontestablement encore trop peu exploitée par les chercheurs scientifiques. Grâce aux subventions libraires annuelles de la «Taalunie» (Union pour la langue néerlandaise), on continue à compléter les collections et à suivre les principales revues littéraires et culturelles.

Régulièrement, la «Koninklijke Vlaamse Academie» (Académie Royale Flamande) et l'«Orde van den Prince» (Ordre du Prince Guillaume d'Orange) envoient également des paquets de livres.

Au sein de la faculté de lettres et de philosophie de la Catho, le «Centre Culturel Vauban» est l'épicentre de la promotion sociale et de la formation permanente de la région de Lille.

Dans un certain nombre de séries de cours, on met chaque année en lumière tel ou tel aspect culturel des Pays-Bas; qu'il s'agisse de musique, d'art ou d'histoire. Cette année, on aborde l'histoire de la Flandre avec une série de douze cours intitulée «La Flandre au fil de l'histoire», dont la direction est confiée au Docteur en histoire Éric Vanneufville.

La chaire de néerlandais fêtant cette année académique ses soixante-dix ans, le rectorat de l'Université Catholique de Lille estime le moment venu de célébrer cet anniversaire avec tout le lustre voulu. Le vendredi 21 mars 1997 a eu lieu une journée d'études néerlandaises consacrée tant à des sujets historiques qu'à la langue et à la littérature en rapport avec la Flandre française, les Pays-Bas et la Belgique.

Perspectives d'avenir de l'enseignement du néerlandais à l'Université Catholique de Lille

Il n'aura pas échappé au lecteur que le néerlandais a toujours pu compter à la Catho sur le soutien et la sympathie des autorités universitaires certes, mais aussi de la Flandre et des Pays-Bas. C'est ainsi que la célébration du soixante-dixième anniversaire de la chaire de néerlandais est d'abord née d'une collaboration entre l'Université Catholique de Lille et la KULAK (antenne courtrai-

krijgen we van de Nederlandse Taalunie. Zij verzorgt niet alleen een jaarlijkse boekensubsidie, maar draagt ook bij in de vergoeding van de docent.

Intussen blijft de studie van het Nederlands niet langer beperkt tot het eenmansdocentschap in de letterenfaculteit. Dat de vraag naar Nederlands in de Catho nu groter wordt dan het aanbod, valt wel enigszins te begrijpen als men weet dat de *Fédération Universitaire et Polytechnique de Lille* (huidige officiële benaming van de Catho) een vrij groot ensemble vormt van 6 faculteiten en 3 hogescholen, waar 14.000 studenten dagonderwijs en nog eens 10.700 onderwijs sociale promotie volgen.

Zo wordt al sedert enkele jaren ook Nederlands gegeven in het overkoepelende taleninstituut van de Catho, CLARIFE. De bloei van dit taleninstituut heeft ongetwijfeld te maken met de toemerkende studentenuitwisseling in internationaal verband. De Catho heeft immers meer dan 100 samenwerkingsverbanden en overeenkomsten met buitenlandse universiteiten en ontvangt jaarlijks meer dan 500 vreemde studenten.

Ook de interregionale samenwerking tussen Nord-Pas-de-Calais, West-Vlaanderen en Zeeland leidt tot een verhoogde interesse voor de buurtaal Nederlands. Vanaf dit academiejaar kunnen de toekomstige economen in hun opleiding binnen de faculteit Economische Wetenschappen Nederlands studeren.

Een nieuwe stimulans voor het Nederlands binnen de letterenfaculteit is de oprichting van een afdeling toegepaste taalkunde (LEA), die volgend academiejaar van start gaat.

Nu ook de mogelijkheid tot het behalen van een Capes Nederlands een feit is, zal er aandacht moeten worden besteed aan een gedegen lerarenopleiding. Het valt nog te bezien of de Catho via zijn bestaande pedagogicum (*École de Professeurs, Centre National de Formation de l'Enseignement Technique Privé*) geen belangrijke rol kan spelen.

Het aanbod van de studie Nederlands op universitair gebied in de regio Nord-Pas-de-Calais is groot. Net als in de Catho kunnen

sienne de l'Université de Louvain) et ceci à l'instigation de son actuel président et du doyen de notre faculté de professeurs du secondaire.

Pour le soutien financier et matériel, nous pouvons compter sur des institutions scientifiques, gouvernementales et privées de Flandre et des Pays-Bas. Nous recevons le soutien financier le plus important de la «Taalunie» (Union pour la langue néerlandaise). Elle ne nous fournit pas seulement une subvention annuelle pour l'achat de livres mais contribue également à la rémunération du professeur.

Depuis peu, l'étude du néerlandais n'est plus l'affaire d'un seul professeur de la faculté des lettres. On n'a guère de peine à comprendre que la demande de néerlandais à la Catho soit désormais plus importante que l'offre, quand on sait que la Fédération Universitaire et Polytechnique de Lille (nom officiel actuel de la Catho) constitue un assez grand ensemble de 6 facultés et de 3 grandes écoles, où 14 000 étudiants suivent un enseignement quotidien et où 10 700 personnes supplémentaires suivent un enseignement de promotion sociale.

C'est ainsi que depuis quelques années déjà on enseigne le néerlandais à l'institut qui, à la Catho, regroupe les langues, le CLARIFE. La prospérité de cet institut de langues n'est certainement pas sans rapport avec la croissance des échanges d'étudiants dans un cadre international. La Catho a en effet conclu plus de 500 accords de coopération avec des universités étrangères et reçoit tous les ans plus de 500 étudiants étrangers.

La coopération internationale entre le Nord-Pas-de-Calais, la Flandre-Occidentale et la Zélande entraîne un regain d'intérêt pour la langue du voisin néerlandophone. A compter de la présente année académique, les futurs économistes peuvent, au cours de leur formation, étudier le néerlandais au sein de la faculté de sciences économiques.

La création au sein de la faculté des lettres d'un département langues appliquées (LEA), opérationnel l'année académique prochaine, confère un nouvel élan au néerlandais.

studenten Nederlands als tweede of derde taal volgen, de rijksuniversiteit Lille III, maar ook in Amiens, Atrecht, Boulogne-sur-Mer, Duinkerke, Roubaix en Valenciennes. Rijsel fungeert daarvoor binnen de regio als een “Centre d’Excellence”.

Men kan zich als buitenstaander afvragen of een dergelijk verspreid en versnipperd aanbod Nederlands niet te veel van het goede is. Dat blijkt evenwel niet zo te zijn, omdat de vraag almaar toeneemt en dus het aanbod overstijgt. Bovendien beschikt iedere universiteit over een eigenheid en diversiteit op het gebied van curriculumontwikkeling, ook wat het Nederlands betreft. Dat geldt evenzeer voor de Catho, die als een van de weinige katholieke universiteiten in Frankrijk een ideologische, maar niet sectaire pendant is van het rijksonderwijs.

Het zou jammer zijn als de universiteiten elkaar zouden gaan beconcurreren om een monopoliepositie voor het Nederlands te verkrijgen. Daar zou de promotie van de studie van het Nederlands in Noord-Frankrijk weinig baat bij hebben. Er is veeleer de behoefte aan bundeling der krachten. En ook hier zou het principe van de Nederlandse Taalunie kunnen gelden: eenheid in verscheidenheid, niet alleen op Nederlandstalig, maar ook op organisatorisch gebied.

Luc Ravier

Université Catholique de Lille
Melle (B)